

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
III Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 23–24 травня 2019 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2019

КОНСТИТУЦІЙНІ ОBOB'ЯЗКИ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ

Рябченко Т. О.

*к.ю.н., старший викладач кафедри КПТІДП ННІ права
Сумського державного університету*

На території України на законних підставах можуть постійно або тимчасово проживати, чи тимчасово перебувати іноземні громадяни, тобто така категорія осіб, які не є громадянами України та мають документальне підтвердження своєї належності до іншої держави. Конституційно-правовий статус цих осіб базується на загальному правовому статусі людини і визначається Конституцією України, Законами України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про імміграцію», «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» й іншими актами, а також положеннями міжнародного права, зокрема Загальної декларації прав людини 1946 р., Міжнародного пакту про громадянські й політичні права, Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права 1966 р., Заключного акту Наради з безпеки та співробітництва в Європі в Гельсінкі 1975 р., тощо.

Принцип єдності прав, свобод і обов'язків, який забезпечує конституційно-правовий статус особи та детермінує її юридично значущу поведінку, рівною мірою розповсюджується як на громадян України, так і на іноземних громадян, що повністю відповідає міжнародно-правовим стандартам. Конституційні обов'язки людини і громадянина О. Білоскурська визначає як встановлену і гарантовану, забезпечену державою необхідність поведінки людини і громадянина в інтересах суспільства, держави та інших осіб, в межах і порядку, передбачених Конституцією України щодо створення, набуття та захисту суспільних і власних благ [1, с. 38].

Конституція України закріплює основні обов'язки людини і громадянина, що мають загальний характер, передусім ті, здійснення яких забезпечує нормальне функціонування держави і суспільства. Залежно від своєї специфіки одні обов'язки звернені до кожного, зокрема до іноземців, інші – тільки до громадян України. Так, згідно зі статтею 65 Конституції України на іноземних громадян не поширюється обов'язок щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів [3]. Зазначимо, що з метою підготовки громадян України до захисту Вітчизни, забезпечення особовим складом Збройних Сил України встановлюється військовий обов'язок. Відповідно до вимог статті 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» військовий обов'язок не поширюється на іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні (частина шоста) [4]. Такий підхід

характерний для країн СНД, зокрема, згідно зі статтею 20 Закону Республіки Білорусь «Про правове положення іноземних громадян і осіб без громадянства в Республіці Білорусь» іноземні громадяни, які знаходяться у Республіці Білорусь, не виконують загального військового обов'язку [6]. Разом із тим частиною шостою статті 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» передбачено, що у визначених законом випадках іноземці, які на законних підставах перебувають на території України, можуть у добровільному порядку (за контрактом) проходити військову службу у Збройних Силах України (абзац другий) [4].

Важливим обов'язком громадянина чи будь-якої іншої людини, яка проживає чи перебуває в Україні, є обов'язок дотримуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей, передбачений частиною першою статті 68 Конституції України [3].

Обов'язок не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей є найважливішою умовою свободи, її необхідним обмеженням та здійсненням принципу правопорядку, що знайшов своє закріплення не лише у конституціях країн світу, але й у міжнародно-правових документах у сфері прав людини. Очевидно, що реалізація іноземцями своїх прав і свобод не повинна завдавати шкоди правам, свободам і законним інтересам громадян України. Іноземці зобов'язані виконувати норми Конституції і законів України, шанувати традиції і звичаї українського народу. Ці положення відповідають Загальній декларації прав людини 1948 року, в якій визначено, що «кожна людина має обов'язки перед суспільством, в якому тільки і можливий вільний і повний розвиток особи», здійснення прав і свобод громадян вимагає «належного визнання і пошани прав і свобод інших осіб та задоволення справедливих вимог моралі, громадського порядку, загального добробуту в демократичному суспільстві» (стаття 29) [2].

Конституція України закріплює обов'язок кожного, зокрема й іноземних громадян, які перебувають на території України на законних підставах, сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом (стаття 67) [3]. Дійсно, податки є необхідною умовою існування держави, а тому податковий обов'язок поширюється на всіх платників податків як безумовна вимога держави. Саме за допомогою податків держава забезпечує виконання соціальних програм, безпеку не тільки громадян, але й іноземців, розвиток економіки, освіти, науки, культури, охорони здоров'я в інтересах усього суспільства. Разом з тим на іноземців не поширюється обов'язок подання податкових декларацій.

Відповідно до статті 66 Конституції України іноземці зобов'язані не заподіювати шкоду природі, культурній спадщині, відшкодовувати завдані ними збитки [3]. На іноземців поширюються й інші обов'язки у галузі охорони навколишнього природного

середовища, зокрема обов'язок берегти природу, охороняти, раціонально використовувати її багатства відповідно до вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища; здійснювати діяльність із дотриманням вимог екологічної безпеки, інших екологічних нормативів та лімітів використання природних ресурсів; не порушувати екологічні права і законні інтереси інших суб'єктів; вносити штрафи за екологічні порушення [5].

Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» передбачає ряд обов'язків, що поширюються на іноземців: зобов'язання подати свої біометричні дані для їх фіксації під час проходження прикордонного контролю у пунктах пропуску через державний кордон (частина друга статті 9); зареєструватися при в'їзді в Україну в пунктах пропуску через державний кордон України (стаття 16); подавати інформацію про підтвердження наявності фінансового забезпечення на вимогу уповноважених законом службових осіб (стаття 21); самостійно залишити територію України у строк, зазначений у рішенні про примусове повернення (частина п'ята статті 26) та ін [7].

Отже, іноземці в Україні нарівні з громадяни України володіють певним обсягом конституційних обов'язків. Водночас процедура обліку, перебування, проживання іноземців на території України, а також захист державних інтересів і громадського порядку, передбачають необхідність закріплення за іноземцями ряду обов'язків, що не властиві громадянам України (реєстрація, надання відповідних документів тощо).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Білоскурська О. В. Загальнотеоретичні дослідження конституційних в обов'язків людини і громадянина в Україні на сучасному етапі розвитку правової держави. Наукові праці національного авіаційного університету. Серія «Юридичний вісник». Вип. 1. Київ : Університет «Україна», 2010. С. 37–39.
2. Загальна декларація прав людини : від 10.12.1948 р. № 995_015. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URI : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
3. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
4. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 01.01.2019 р. № 2232-ХІІ. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>.

5. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
6. Про правове положення іноземних громадян і осіб без громадянства в Республіці Білорусь : Закон Республіки Білорусь від 03.06.1993 р. № 2339-XII. URL : <http://emigrant.name/uk/zakonb/zakon-o-polozhenii-inostrannyx-grazhdan.html>.
7. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22.09.2011 р. № 3773-VI. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>.

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ СТАРОСТИ В УКРАЇНІ

Корощенко К.Р.

Студентка I курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Стогова О.В.

к.політ.н., доцент кафедри КППІДП ННІ права

Сумського державного університету

Однією з важливих рис демократії, закріплених у Конституції України, є місцеве самоврядування. Брати участь у місцевому самоврядуванні може кожен громадянин України відповідно його належності до територіальної громади. Законодавством України гарантоване право на об'єднання у громаду жителів кількох сіл, селищ, міста [1].

У зв'язку з об'єднанням територіальних громад з'явилась потреба у такій посаді як староста. Основним призначенням старост є представництво інтересів сіл та селищ, які увійшли до складу об'єднаної територіальної громади. Тобто особа, яку вибрали старостою - це уповноважений лідер, якому довіряють жителі того чи іншого населеного пункту. Староста відповідає за те, щоб проблеми мешканців вирішувалися швидко та ефективно.

Посада старости, закріплена на законодавчому рівні, є новою для України. Але в історії українського народу ця посада існувала, адже представник громади перед будь-якими володарями: київськими та литовськими князями, російськими чи австрійськими правителями був необхідний.

Ще у Київській Русі існували інститути самоврядування населення, віче та збори різних верств. Важливим етапом історичного розвитку наприкінці XIV ст. у Київській Русі стала ліквідація удільних князівств та утворення воєводств. Величезними територіями одній людині управляти було складно. І цей чинник зумовив появу нових посад, які